

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในหลายทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาอย่างขาดสมดุลระหว่างการพัฒนาเมืองและการพัฒนาชนบท ทำให้แรงงานในชนบทจำนวนมากอพยพเข้าสู่เมืองใหญ่ ด้วยเหตุนี้ เมืองใหญ่ดังเช่นกรุงเทพมหานครจึงเป็นเพียงแหล่งรวมคนจากทั่วทุกสารทิศมาอยู่ด้วยกัน ในฐานะปัจเจกบุคคล ต่างคนต่างอยู่ แม้จะอยู่ในชุมชนเดียวกันแต่กลับไม่มีการรวมกลุ่มกันเพื่อคิดแก้ปัญหาในชุมชนของตน ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมในชุมชน ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้จึงกลายเป็นปัญหาเรื้อรังสะสมที่รอคอยการแก้ไขจากภาครัฐเป็นหลักเท่านั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2544 : 3)

วิถีชีวิตที่มุ่งเน้นการแก่งแย่งแข่งขันเพื่อสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจของตนเอง และการให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจทำให้เกิดปัญหาสำคัญประการหนึ่งตามมา คือ ปัญหาการขาดจิตสำนึกร่วมกันของคนในชุมชน ดังจะเห็นได้จากข่าวการชิงทรัพย์ ปล้น ฆ่า หรือข่มขืน ที่ปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประจำ เมื่อสถาบันครอบครัวและชุมชนอ่อนแอ ประกอบกับประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง จึงทำให้การพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้านไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งยังส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนตกต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอีกด้วย

กรุงเทพมหานครในปัจจุบันจึงกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตของเมือง (Urban Crisis) ในหลาย ๆ ด้าน ซึ่ง ศ.นพ. ประเวศ วะสี (2538 : 37) ได้ให้ความเห็นว่าเป็นเพราะสังคมไทยในปัจจุบันภาครัฐและภาคเอกชนมีความเชื่อมโยงกันอย่างเข้มแข็งมาก ในขณะที่ภาคประชาชนหรือชุมชนกลับเกิดความอ่อนแอ จึงทำให้สังคมขาดความสมดุล และเกิดปัญหาสังคมเหล่านี้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น ทางออกทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา ก็คือ การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชน

จากการประชุมของ Brundthland Commission เมื่อปี ค.ศ. 1987 ได้เกิดแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาที่เรียกว่า "การพัฒนาที่ยั่งยืน" (Sustainable Development) (เกศินี จุฑา

วิจิตร, 2542 : 30) กระบวนการนี้เน้นการเติบโตอย่างกลมกลืนของบุคคลและชุมชน กับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและจิตวิญญาณของสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งแนวคิดนี้ได้ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนและชุมชน กำหนดให้การพัฒนาคนเป็นวัตถุประสงค์เดียว (Single Objective) ของการพัฒนา โดยให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในกระบวนการพัฒนา (ปัญญา สวัสดิ์เสรี, 2539) แทนที่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักเช่นที่ผ่านมา การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของชนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่เสียหายต่อความต้องการต่ออนาคตของชนรุ่นต่อ ๆ ไป (ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2541 : 57)

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เป็นแนวโน้มสำคัญที่ได้รับการขานรับทั่วโลก ซึ่งเห็นได้จากการประชุมสุดยอดเพื่อการพัฒนาสังคม (The World Summit for Social Development) เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2538 ที่กรุงโคเปนเฮเกน ได้สรุปว่า การพัฒนาสังคมจะต้องยึดคนเป็นศูนย์กลาง จุดมุ่งหมายของการพัฒนา คือ ขจัดความยากจนที่แท้จริง กระจายความยุติธรรมและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน (สุภางค์ จันทวานิช และวิคนี ศิลตระกูล, 2539 : 65)

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาตามแนวคิดนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาสภาพของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน ได้แก่ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และที่สำคัญการส่งเสริมให้องค์กรทางสังคมทุกองค์การ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันสื่อสารมวลชน และสถาบันศาสนา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของบ้าน วัดหรือมัสยิด และโรงเรียน (สำนักงานรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539)

แนวทางการพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืนมีความสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตย แม้จะไม่มี การเน้นย้ำในเรื่องนี้โดยตรงก็ตาม แต่การเน้นการส่งเสริมความสามารถของมนุษย์และประชาสังคมในการทำงานร่วมกัน สร้างผลิตผลร่วมกัน ย่อมเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยไปในตัวนั่นเอง นอกจากนี้ แนวทางนี้ยังต้องการสร้างหลักประกันว่าประโยชน์และอนิสงฆ์ของการเติบโตทางเศรษฐกิจควรมีการกระจายอย่างทั่วถึง ทั้งยังพยายามสนับสนุนให้ทุก ๆ คนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย (ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2541 : 58)

Banuri, Hyden, Juna and Rivera (1994 อ้างถึงใน ชัยอนันต์ สมุทวนิช, 2541 : 58) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง ทูทางสังคม (Social capital) ซึ่งจะเป็นวิธีการในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมกับโอกาสที่จะรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม ช่วยงานอาสาสมัคร มีจิตใจอบอุ่น อารีต่อกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน การหันมาเน้นเรื่องทุนทางสังคมนี้เท่ากับให้การยอมรับถึงความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างจิตใจร่วมทางสังคม รวมทั้งสุขภาพจิตของแต่ละคนและชุมชน อิศระเสรีภาพ และทักษะ ความรู้ด้านต่าง ๆ อีกด้วย

ปัจจุบันแนวทางที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้เป็นที่ยอมรับของประเทศต่าง ๆ ว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเมืองไปสู่ความสำเร็จได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จากแนวทางการพัฒนาในระดับชาติ มาถึงแนวทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่น กรุงเทพมหานครได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ด้านการพัฒนาชุมชน จากการทำงานเพื่อประชาชน (work for people) มาสู่การทำงานร่วมกับประชาชน (work with people) (กรุงเทพมหานคร, 2539) โดยให้องค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในงานพัฒนา ซึ่งภาครัฐเองก็เริ่มจะมองเห็นความจำเป็นในการรวมกลุ่มของคนในชุมชนแบบ NGOs ในขณะที่ NGOs เองก็เริ่มเห็นความสำคัญต่อการประสานโครงสร้างชั้นบน ประสานอำนาจรัฐ ในการสนับสนุนองค์กรชุมชนเหล่านี้ ดังนั้น การรวมตัวกันและก่อกำเนิดเป็นองค์กรชุมชนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาสังคม และได้ก่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งขึ้นในกรุงเทพมหานคร

ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงได้กำหนดแนวทางที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญไว้ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) โดยคณะผู้บริหารกรุงเทพมหานครได้นำมาประกาศเป็นนโยบายประชาคมเมือง ที่มุ่งเน้นให้มีการรวมตัวของประชาชนหรือเป็นองค์กรประชาชน เพื่อประสานความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนากรุงเทพมหานคร ให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยจะถือหลักว่าผู้ที่มีส่วนร่วมสร้างปัญหาควรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วย และมีหลักการพื้นฐาน คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนจากทุกฝ่าย ในกรุงเทพฯ ให้ได้มีโอกาสพบปะกันเป็นประจำ หรือสร้างความรู้สึกรักท้องถิ่นร่วมกันในการรับรู้ปัญหา การตระหนักต่อสถานการณ์ปัญหาอย่างเป็นหนึ่งเดียว ร่วมกันระดมความคิดเห็น รวมทั้งร่วมดำเนินการจัดระบบการแก้ไขปัญหาตามสถานภาพของตน โดยไม่ผลักภาระให้เป็นของหน่วยงานใดหรือฝ่ายใด ไม่ว่าจะเป็ภาครัฐ เอกชน หรือแม้แต่วัฒนของประชาชน แต่จะยอมรับว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนในกรุงเทพฯ จะต้องรับผิดชอบร่วมกัน พลังจากหน่วยย่อย ๆ ของสมาชิกในเขตเมืองจะรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน และเป็นประชาคมในที่สุด เกียวพันกันเป็นเครือข่าย

โยงโยครอบครัว และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (การพัฒนาประชาคมเมือง กรุงเทพมหานคร, 2540 : 1)

สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประชาคม คือ การสร้างจิตสำนึกของการรวมกลุ่มกันของปัจเจกบุคคล เพราะจิตสำนึกของการเป็นชุมชนเดียวกันจะทำให้เกิดสำนึกร่วมกันในการร่วมแรงร่วมใจ ศาสตราจารย์ เสน่ห์ จามริก (อ้างถึงใน รายงานผลการศึกษาระดับกลาง โครงการ “การพัฒนาประชาคมเมือง เพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่”, 2541) กล่าวไว้ว่า สิ่งที่จะจูงใจให้คนมีจิตสำนึกของการอยู่ร่วมกันไม่ใช่เรื่องของผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาในเรื่องของศาสนา วิชาชีพ และประเพณีวัฒนธรรม ในการกระตุ้นให้คนในสังคมเข้ามารวมตัวกันโดยความสมัครใจ เพราะหากขาดพื้นฐานด้านวัฒนธรรมที่จะเป็นจิตสำนึก ก็มักจะพัฒนาอะไรที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไม่ค่อยจะได้ผล

การสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในการรวมตัวกันของคนในชุมชนเป็นองค์กรประชาชน หรือประชาคม ที่เน้นการมีส่วนร่วมในการตระหนักถึงปัญหา เพราะการรวมกลุ่มของประชาชนจะต้องอาศัยความเข้าใจที่ตรงกัน จิตสำนึกร่วมกันในการร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ไข และทำงานร่วมกัน โดยการสื่อสารจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้คนในสังคม หรือชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับรู้ปัญหาร่วมกัน และประสานงานกันในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน และยังรวมไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะ เป็นภาครัฐ หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง (เวทินี สตะเวทิน, 2542 : 4)

ตลาดน้ำตลิ่งชัน จัดสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2530 ตามนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ในขณะนั้น คือ พลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยว หลังจากปี พ.ศ. 2533 ได้มีการเปลี่ยนผู้บริหารเขต ตลาดน้ำตลิ่งชันจึงถูกละเลยให้อยู่ในสภาพทรุดโทรม และไม่ได้รับความนิยมนจากผู้มาท่องเที่ยว จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการปรับปรุงพัฒนาตลาดน้ำขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในป๊อปปูล่าเรียมของไทยแลนด์ พร้อมทั้งอนุรักษ์ให้เป็นของดีของเขตตลิ่งชันด้วย เพราะโดยทั่วไปตลาดน้ำจะมีแต่ที่ต่างจังหวัดเท่านั้น นอกจากนี้ยังเป็นการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นโดยการสร้างงานสร้างอาชีพเสริม ให้มีที่ทำมาหากิน มีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวอีกทางหนึ่ง เนื่องจากผู้ค้าในตลาดน้ำส่วนใหญ่จะมีอาชีพหลักอยู่แล้ว ไม่ว่าจะ เป็นข้าราชการ

พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน หรือแม้กระทั่งนักศึกษา ใช้เวลาว่างในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ให้เป็นประโยชน์

จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดตั้ง “ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน” ขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนและการผลักดันจากสำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการจัดตั้งประชาคมก็คือ เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ และประชาชน ซึ่งสนองตอบต่อนโยบายของกรุงเทพมหานครที่ต้องการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และที่สำคัญเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินการบริหารตลาดน้ำตลิ่งชัน เพื่อให้ประชาชนสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาการช่วยเหลือจากสำนักงานเขตตลิ่งชันเป็นหลักดังเช่นที่ผ่านมา เนื่องจากก่อนที่จะมีการจัดตั้งประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันขึ้นมา นั้น ทางสำนักงานเขตตลิ่งชันจะเป็นผู้ดูแลและบริหารตลาดน้ำตลิ่งชันเพียงฝ่ายเดียว พ่อค้าแม่ค้าเพียงแต่นำของเข้ามาวางขายเท่านั้น แต่ในปัจจุบันประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการตลาดน้ำร่วมกับสำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยมีหน้าที่ในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับให้สมาชิกประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันปฏิบัติร่วมกันภายในตลาดน้ำซึ่งจะต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายที่สำนักงานเขตตลิ่งชันกำหนดมาให้ด้วย ดังนั้น ตลาดน้ำตลิ่งชันจึงเป็นตลาดน้ำแห่งเดียวที่มีการจัดตั้งประชาคมขึ้นมาเพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ร่วมกับสำนักงานเขตตลิ่งชันในการดูแลและบริหารจัดการตลาดน้ำตลิ่งชันให้ดำเนินไปด้วยดี

สำหรับกิจกรรมหลักของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ก็คือ การบริหารจัดการตลาดน้ำร่วมกับสำนักงานเขตตลิ่งชันให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่ประชาชนทั่วไป เนื่องจากเขตตลิ่งชันเป็นแหล่งพันธุ์ไม้ และพืชผลทางการเกษตรที่หลากหลาย จึงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อีกทั้งยังสร้างจิตสำนึกให้รักผูกพัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเองด้วย

“ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน” แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยร่วมมือกับสำนักงานเขตตลิ่งชัน จัดกิจกรรมในแนวนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างตลาดน้ำขึ้นมา คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตไทยแบบเก่าที่ผูกพันกับสายน้ำ ซึ่งในปัจจุบันหาได้ยากในสังคมเมือง เป็นการสร้างจิตสำนึกการรวมตัวกันเพื่อบริหารจัดการ และพัฒนาท้องถิ่น เพื่อการสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

นับตั้งแต่ช่วงเริ่มก่อตั้งจนกระทั่งถึงการดำรงอยู่ในปัจจุบันของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน มีบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับสนับสนุนการทำงานของประชาคม ประกอบไปด้วย กลุ่มแกนนำ กลุ่มสมาชิก และกลุ่มพันธมิตร ซึ่งเครื่องมือสำคัญที่เชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ ของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันเข้าไว้ด้วยกันก็คือการสื่อสารนั่นเอง เพราะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และจิตสำนึกร่วมกันระหว่างบุคคลและกลุ่มในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันกำหนดแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน

ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาว่า "ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน" ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนในเขตเมืองมีกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ อย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อพัฒนาการของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน เพื่อเป็นกรณีศึกษาในการจัดการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หรือประชาคมในเขตเมืองในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อพัฒนาการของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันใน 3 สถานการณ์ ได้แก่ สถานการณ์ทั่วไป สถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง และสถานการณ์ที่เป็นกิจกรรมเชิงรุก

ปัญหานำการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่เอื้อต่อพัฒนาการของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน
2. กระบวนการสื่อสารของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันในสถานการณ์ทั่วไป สถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง และสถานการณ์ที่เป็นกิจกรรมเชิงรุกเป็นอย่างไร

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1. กระบวนการสื่อสาร หมายถึง การส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งคำพูดและการกระทำ หรือเอกสารสิ่งพิมพ์ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารภายในกลุ่ม การสื่อสารระหว่างกลุ่ม และการสื่อสารกับกลุ่มพันธมิตร

2. ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการก่อตัวและการดำรงอยู่ของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ซึ่งจำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

2.1 ปัจจัยการสื่อสาร หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสาร ระหว่างบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

ผู้ส่งสาร - บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ทำการสื่อสารเกี่ยวกับประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันจัดทำขึ้น ให้บุคคลอื่น ๆ ได้รับทราบ

สาร - เนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน รวมทั้งข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน

สื่อ - ช่องทางในการถ่ายทอดแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชันให้บุคคลอื่นได้รับทราบ โดยช่องทางนี้อาจได้แก่ เครื่องกระจายเสียง บอร์ดประกาศบุคคล และสื่อมวลชน

ผู้รับสาร - บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคมตลาดน้ำ

2.2 ปัจจัยสนับสนุน หมายถึง องค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ได้แก่ มุมมองของสมาชิกต่อท้องถิ่น การกระตุ้นจากบุคคลภายนอก นโยบายรัฐเปิดโอกาสให้คนมีส่วนร่วม

3. กลุ่มพันธมิตร หมายถึง กลุ่มบุคคลภายนอกที่มีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน อันได้แก่ กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตตลิ่งชัน โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่เขตตลิ่งชัน นักท่องเที่ยว

4. การพัฒนา หมายถึง การทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองตอบความต้องการของชุมชน ซึ่งก่อให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาของสมาชิกและชุมชน อันจะนำไปสู่การมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น

5. การมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมที่คนในสังคมรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ดำเนินการ แก้ไขปัญหา รับผลประโยชน์ และประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสังคมร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสังคมของตนเองต่อไป

6. ประชาคม หมายถึง การรวมกลุ่มของประชาชนที่มีลักษณะหลากหลายเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับพื้นที่หรืออาณาเขตหนึ่ง ๆ และมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในพื้นที่หรืออาณาเขตนั้น ๆ

7. ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน หมายถึง กลุ่มของผู้ค้าตลาดน้ำในเขตตลิ่งชันที่ร่วมกันบริหารจัดการตลาดน้ำ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดการรวมกลุ่มกันของประชาชนในเขตชุมชนเมือง ซึ่งจะไปสู่การพึ่งพาตนเองในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน อีกทั้งยังเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้วย

2. เพื่อทราบถึงความสำคัญของปัจจัยการสื่อสารต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาประชาคม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเลือกใช้และให้ความสำคัญต่อปัจจัยการสื่อสารอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน และประชาคมเมืองอื่น ๆ ต่อไป